

VEAHKAVÁLDEGASKAVUHTII LAGAMUČČAIN OAZŽU VEAHKI

Veahkaváldegaskavuoha lagamuččain lea veahkaváldi gean beare lagas olbmo guovdu. Dat lea meannudeapmi ja doaimma, mii bákkuha nuppi earáhuhti iežas dáhtu vuostá dábálaš vuogis jurddahallat, doaimmat dehe hupmat. Veahkaváldi sáhtta dihttot ovdamearka dihte uhkideapmin, sániiguin dehe seavvagiiguin sihke časkimin, buviheapmin, nordamin dehe árrimin. Veahkaváldi sáhtta leat maid seksuálalaš, ekonomalaš, digitálalaš, oaguhallan, gudneipmárdusaide gullevaš dehe mánáid, boarrásiid ja lihkadaneasttalaččaid buohta dikšuma hilggodeapmi dehe eará vealahus. Okta veahkaválddi dovdomearkkain lea ballu nuppi dehe iežas reakšuvnnaid guovdu.

Veahkaváldegaskavuoha lagamuččain álgá dávjá dego suoli: hejoeapmin, duššadeapmin ja badjegeahččamin. Veahkaváldi sáhtta earáhuvvat fysihkalažžan ja juobe heakkaváralaš. Veahkaválddi oassebealit sáhttet atnigoahtit dili “normálan”, muhto veahkaváldi ii leat goassige normála, iige dat galgga dohkkehuvvot mainge diliin. Veahkaváldi ii leat seamma ášši go riidaleapmi, mas oassebealit sáhttet čájehit sierramielalašvuodaset dorvvolaččat. Ovddasvástádus veahkaválddis lea akto veahkaválddi dahkkis.

Veahkaváldegaskavuoha lagamuččain vahágahtta osolaččaid mángga ládje. Maidai mánát oidnet, gullet ja áicet mihá eanet go mii rávesolbmot jáhkkitge. Vaikko máná ii duođastivččege ieš veahkaválddalaš dagu, sáhtta ruovttu balddihahtti ja aggressiivvalaš atmosfearas leat čuovvumušat, mat ollet guhkás. Veahkaváldi láve sirdásit buolvvas nubbái čuolmmaid čoavddusmállen. Daninge veahkaválddalaš dili, mii ihcalis joatkahuvvá ja váttásnuvvá, bisseheapmi lea hui dehálaš. Maiddái ahkeolbmui ja lihkadaneasttalaš olbmui lea álohii vuoigatvuoha olmmošárvosaš ja dorvvolaš eallimii.

Veahkaváldi dehe ballu das heajuda dávjá návcca doaimmat. Veahki bivdin sáhtta leat váttis, ja veahkaválddi eksisteansa sáhtta gildojuvvot. Dat goitge hehte buot osolaččaid veahki oazžuma. Veahki ohcan lea dehálaš vuosttaš lávki veahkaválddis guolčamii. Don it leat akto – lagas olbmo veahkaváldi sáhtta guoskkahit gean fal, iige dat sorjá agis, sohka bealis, seksuála orientašuvnnas, kultuvrras dehe ekonomalaš sajádagas. Veahkaváldi nohká hárve ihcalis, ruovttogežiid dat láve joatkahuvvat ja vearránit.

Veahkaváldi ii leat bearraša siskkáldas ášši, dat lea rihkus. Bolesa bargun lea čilget ja eastadit ovddalgihtii rihkkosiid. Rihkusproseassas boles bargá bealeheamet ja viggá veahkehit oassebeliid veahkaválddi bisseheami várás dilis, mii joatkahuvvá ja váttásnuvvá ihcalis. Eiseválddiid ja veahkeheaddji organisašuvnnaid oktasaš ulmil ja bargu lea veahkehit ovddos váttes eallindilis.

Ale báze akto!

Vulobeallái leat čohkkejuvvon riikkaviidosas veahkeheaddji bálvalusat, mat fállat persovnnalaš veahki veahkaválddi oassebeliide. Veahkki lea fállun maid bárragottiide ja bearrašiidda ovttas. Bálvalus lea luhtolaš ja nuvtá. Bálvalusat leat maid oažžunsajns anonyman. Lohppii lea čohkkejuvvon diehtu iežat guovllu veahkeheaddji bálvalusain. **Juos dus lea akuhta heahči, čuojat heahčenummárii 112.** Bolesa oktavuohtheadieđut, neavvut ja diehtu rihkkosa oassebeliide sihke elektrovnnalaš rihkusilmmuhusa gávnnat bolesa neahttasiidduin, www.poliisi.fi.

- Nollalinnjá lagamučča veahkaváldái ja nissoniidda čuoheccii veahkaváldái veahkeha suoma-, ruota- ja engelasgillii sihke dulkojuvvon giellan arába-, dari-, farsi-, somála-, sorana-, ruoššagiella birra jándora nummáris 080 005 005. Nollalinnjás lea dasa lassin chat-bálvalus, www.nollalinja.fi. Nollalinnjá veahkeha maid veahkaválddi vásihan lagas olbmuid.
- MIELI ry Kriisatelefovdna gohcá birra jándora suomagillii nummáris 09 2525 0111. Dasa lassin bálvalus lea sadjagasas maid ruota-, engelas- ja arabagillii. Lassidieđut: www.mieli.fi
- Dorvobáikkis oaččut veahki ja dohko sáhtát čuojahit álohii, juos soames dutnje lagas olmmošgaskavuodas lea veahkaválddalaš dehe uhkideaddji. Dorvobáikkat bálvalit birra jándora. Vuosttaš- ja dorvobáikkiid lihttu fállá dasa lassin rabasbálvalusaid earret veahkaválddi dehe dan uhki vásihan olbmuid, maid dáid veahkaválddi geavahan olbmuid dehe dan geavahusa balliide, báráide sihke veahkaváldái soahppiliidda dehe dan muosáhan mánáide. Lassidiehtu: www.nettiturvakoti.fi
- Rihkusgillájeaddjigohcin (RIKU) fállá ságastallanveahki ja geavada neavvuid gažaldagain, mat laktásit rihkusprosessii, rihkkosa gillájeaddjiide, sin lagamusaide ja rihkusášši vihtaniidda. Gillájeaddji sáhtá bivdit maid persovnnalaš doarjjaolbmo rihkusproseassa sierra muttuide. Rihkusgillájeaddjigohcin 116 006 - telefonbálvalusa lassin RIKU:s lea Juristta telefonneavvun, chat-bálvalus sihke olmmošgávppi gillájeaddjiid sierradoarjjabálvalus. Lassidiehtu: www.riku.fi
- Naisten Linja (Nissoniid linnjá) bálvalusat leat dárkkuhuvvon veahkaválddi vásihan nissoniidda ja nieiddaide sihke sin lagamusaide. Digitálalaš veahkaválddi ja fierbmeheadušteami gažaldagain veahkeha Turv@verkko-telefon ja chat, lassidieđut: www.naistenlinja.fi
- Miessakit (Dievdoavvjit) fállá veahki veahkaválddi muosáhan go bargan dievdduide. Organisašuvdna fállá maid veahki earročuolmmaid gieđahallamii. Bálvalusat fállonjuvvojit maid telefonnain ja fierbmedeaivvadeapmin, www.miessakit.fi
- Miehen Linja (Dievdu linnjá) lea dárkkuhuvvon Supmii mutkon dievdduide, geat leat geavahan dehe ballet geavahit veahkaválddu lagas gaskavuodas, www.lyomatonlinja.fi/fi/toiminta/palvelut/miehen-linja
- Nissoniid iežaset veahkaválddalašvuhtii dehe das ballamis gullevaš áššiin doarju Maria Akademiija, www.mariaakatemia.fi
- Earu maŋjelaš doarrádallama oassebeliide veahki fállá Tukikeskus Varjo (Doarjjaguovddáš Suoivvan), www.varjosta.fi
- Ahkeolbmuid čuoziuvvon veahkeheaddji bálvalusaid fállá Suvanto ry, www.suvantory.fi, tel. 050 577 0218
- Monika-Nissonii lihttu fállá mánggagielalaš doarjjabálvalusaid riikki fárren nissoniidda Kriisaguovddáš Monikas ja dorvobáiki Monas, www.monikanaiset.fi
- Loisto Setlemeantta SÖPU-bargu bargá veahkeheaddji barggu gudneveahkaválddi dehe dan uhki dáhpusain, www.soputila.fi
- Gielddat leat geatnegahtton ordnet sosiálabálvalusaid iešguđetlágán hástaleaddji eallindiliin, ee. veahkaválddegaskavuodas lagamuččain mielddisbuktin doarjaga dárbbui. Gárrenávnnas- ja sorjjasvuohčačuolmain sáhtá váldit oktavuoda iežas gieldda A-klinihkkii. Maid dáid lagamuččat ožžot veahki iežaset dillái A-klinihkas. Lassidiehtu Gárrenávnnasliŋkkas: www.paihdelinkki.fi. Áššiin, mat laktásit mielladearvvašvuhtii, sáhtá váldit oktavuoda iežas dearvvašvuohčastašuvdnii. Lassidiehtu: <https://www.mielenterveystalo.fi/>

Heahčedeakstasáddaga sáhtá sáddet registrerejuvvon telefonnummáris, lassidiehtu: <https://112.fi/hatatekstiviesti>

Dorvoplána vehkiin sáhtá ráhkanit ovddalgihtii uhkideaddji diliid várás: <https://nettiturvakoti.fi/nain-haet-apua/turvasuunnitelmat/>

Boles sáhtá mearridit gaskaboddasaš lahkongielddu: <https://poliisi.fi/lahestymiskielto>

Duodalaš bárragaskavuohčaveahkaválddi gillájeaddjiid veahkeheami várás logiid mielde báikegottiin lea anus mánggaaččat MARAK-vuogádat, mii čohkke guovllus doibmiid gillájeaddji veahkeheami várás bargi eiseválddiid ja organisašuvdnabeliid oktii ja koordinere doarjaga, mii addojuvvo gillájeaddjiide. Lassidieđut: www.thl.fi/marak

Muhtin diliin veahkaválddegaskavuohčarihkkosiid lea vejolaš soabahallat: <https://poliisi.fi/sovittelu>